

Av. Merve UYGUL

ÇOCUKLARIN KİŞİSEL VERİLERİNİN İŞLENMESİNDE AÇIK RIZA

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	VII
KISALTMALAR LİSTESİ.....	XVII
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

GENEL OLARAK ÇOCUK KAVRAMI VE ÇOCUKLARIN KİŞİSEL VERİLERİ

I. ÇOCUK KAVRAMI	5
A. Genel Hatları ile Çocuk Kavramı	5
B. Çocukluk Periyodunun Başlangıcı ve Bitişi.....	8
1. Çocukluğun Başlangıcı ve Dönemleri	8
2. Çocukluğun Bitişi	11
C. Çocukluk Periyodunda Çocuğun Gelişimi.....	12
D. Ceninin Durumu	13
II. ÇOCUK HAKLARI VE ÇOCUK HUKUKU	15
A. Çocuk Hakları ve Çocuğun Hak Öznesi Olarak Görülmesinin Tarihsel Serüveni.....	15
1. İnsan Hakları Bağlamında Çocuk Haklarının Ele Alınması ...	15
2. Çocuğun Hak Öznesi Olarak Görülmesinin Tarihi Serüveni	16
B. Çocuk Hukuku ve Çocuk Hukukuna Dair Temel Hukuki Metinler	18
C. Çocuk Hakları Sözleşmesinin Yapısı ve Temel İlkeleri	20
1. Çocuğun Üstün Yararı İlkesi.....	21
a. Çocuğun Üstün Yararının Uygulanması.....	23
2. Ayrım Gözetmeme İlkesi	25
3. Çocuğun Görüşlerini Serbestçe Açıklama ve Katılım Hakkı.	28

a. Çocuğun Görüşlerini Açıklama Hakkı	28
b. Çocuğun Katılım Hakkı.....	30
4. Çocuğun Yaşama ve Gelişme Hakkına Saygı Duyulması	32
D. Türk Hukuku'nda Çocuk Kavramı ve Çocuklara Dair Hukuki Düzenlemeler.....	33
III. ÇOCUKLARIN KİŞİSEL VERİLERİ VE KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI HAKKI.....	38
A. Kişisel Veri Kavramı	38
1. Kişisel Verinin Tanımı ve Unsurları.....	38
a. Gerçek Kişi Olma Unsuru	40
b. Belirli veya Belirlenebilir Olma Unsuru	42
c. Her Türlü Bilgi Unsuru	44
d. Atfedilebilirlik Unsuru	46
2. Kişisel Verilerin Türleri.....	48
a. Özel Nitelikli Kişisel Veriler.....	48
b. Genel Nitelikli Kişisel Veriler	50
B. Çocuğun Kişisel Verileri.....	51
C. Kişisel Verilerin Korunması Hakkı.....	53
1. Tarihsel Süreçte Kişisel Verilerin Korunması Hakkı.....	53
a. Ekonomik Bir Değer Olarak Kişisel Verilerin Korunması.....	55
b. Kişilik Hakkı Değeri Olarak Kişisel Verilerin Korunması.....	56
2. Çocuğun Kişisel Verilerinin Korunmasının Önemi	60
a. Ceninin Kişisel Verilerinin Korunmasının Değerlendirilmesi	63
D. Çocukların Kişisel Verilerinin Korunmasının Hukuki Rejimi.....	65
1. Uluslararası Hukukta Çocukların Kişisel Verilerinin Korunması.....	66
a. OECD	66
b. Birleşmiş Milletler.....	68

c. Avrupa Konseyi	69
d. Avrupa Birliği	70
e. Diğer Düzenlemeler	75
2. Türk Hukuku'nda Çocukların Kişisel Verilerinin Korunması	79
a. Anayasa	79
b. Kişisel Verilerin Korunması Kanunu	80
c. Türk Medeni Kanunu Ve Türk Borçlar Kanunu	82
d. Türk Ceza Kanunu	83
e. Diğer Düzenlemeler	83

İKİNCİ BÖLÜM

AÇIK RIZA BAĞLAMINDA ÇOCUKLARIN KİŞİSEL VERİLERİNİN İŞLENMESİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

I. ÇOCUKLARIN KİŞİSEL VERİLERİN İŞLENMESİ EKSENİNDE HUKUKA UYGUNLUK SEBEPLERİ	87
A. Çocukların Kişisel Verilerinin İşlenmesi	87
B. Veri Güvenliği İlkesi Kapsamında Çocukların Kişisel Verilerinin İşlenmesi	89
C. Hukuka Uygunluk Sebebi Kavramı	92
D. Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nda Yer Alan Hukuka Uygunluk Sebepleri	93
II. AÇIK RIZA	95
A. Genel Olarak Rıza Kavramı	95
B. Geçerli Bir Rızanın Taşınması Gereken Özellikler	95
C. Rızanın Hukuki Niteliği	98
1. Hukuki İşlem Görüşü	99
2. Hukuki İşlem Benzeri Fiil Görüş	100
3. Maddi Fiil Görüşü	101

4. Rızanın Hukuki Niteliğine Dair Görüşlerin Değerlendirilmesi ve Kanaatimiz	101
D. Açık Rıza Kavramı ve Tanımı	103
1. KVKK, 95/46/AT Sayılı Yönerge ve GDPR Kapsamında Açık Rızanın Karşılaştırılması	105
2. Çocukların Kişisel Verilerinin İşlenmesine Verilecek Açık Rıza	107
E. Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nda Yer Alan Diğer Hukuka Uygunluk Sebepleri	108
1. Fiili İmkânsızlık Nedeniyle Rızasını Açıklayamayacak Durumda Bulunan Veya Rızasına Hukuki Geçerlilik Tanınmayan Kişinin Kendisinin Ya Da Bir Başkasının Hayatı Veya Beden Bütünlüğünün Korunması İçin Zorunlu Olması	109
2. Veri Sorumlusunun Hukuki Yükümlülüğünü Yerine Getirebilmesi İçin Zorunlu Olması	109
3. Verinin İlgili Kişinin Kendisi Tarafından Alenileştirilmiş Olması	110
4. İlgili Kişinin Temel Hak ve Özgürlüklerine Zarar Vermemek Kaydıyla Veri Sorumlusunun Meşru Menfaatleri İçin Veri İşlemesinin Zorunlu Olması	111
F. Açık Rıza ve Diğer Hukuka Uygunluk Sebepleri Arasındaki İlişki	114
III. AÇIK RIZANIN GEÇERLİLİK ŞARTLARI	116
A. Belirli Bir Konuya İlişkin Verilme	116
B. Bilgilendirilmiş Olma	119
1. Çocuklara Yapılacak Bilgilendirmede Yer Alması Gereken Unsurlar	122
2. Çocuklara Bilgilendirme Yapılırken Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar ve Kullanılabilecek Yöntemler	124
3. Bilgilendirme Yapılacak Kişinin Kimliği	127
4. Bilgilendirme Yükümlülüğünün Yerine Getirilmesine Gerek Olmayan Haller	128

C. Özgür İradeye Dayanma.....	129
IV. AÇIK RIZANIN SÜRESİ.....	134
V. AÇIK RIZANIN ŞEKLİ.....	135
A. Opt-In ve Opt-Out Yöntemleri.....	136
VI. AÇIK RIZA METNİNİN İÇERİĞİ	138
VII. AÇIK RIZANIN VERİLME ANI VE GERİ ALINMASI	139

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ÇOCUKLARIN AÇIK RIZA BEYANINDA BULUNMASI

I. ÇOCUKLARIN KİŞİSEL VERİLERİNİN İŞLENMESİNDE RIZA SORUNU	141
A. Rıza Verme Yaşı	141
B. Çocuk Adına Rıza Verecek Kişinin Kimliği.....	143
C. Ayırt Etme Gücü ve Çocuk.....	145
D. Velayet Kavramı ve Genel Olarak Velayet İlişkisi	147
1. Tarihsel Süreçte Velayet Hakkı Ve Velayet Hakkının Kullanımı	149
2. Velayetin Kurulma Anı ve Sona Ermesi.....	151
3. Çocuğun Temsili Bakımından Velayet İlişkisi.....	153
4. Yasal Temsilcinin Temsil Yetkisinin Sınırları.....	156
E. Ehliyet Bakımından Çocukların Kişisel Verilerinin İşlenmesine Verecekleri Rızanın İncelenmesi.....	158
1. Tam Ehliyetsiz Küçüğün Rızası.....	159
2. Sınırlı Ehliyetsiz Küçüğün Rızası.....	163
II. ULUSLARARASI HUKUKTA ÇOCUKLARIN KİŞİSEL VERİLERİNİN İŞLENMESİNE VERİLECEK RIZA	167
A. Çocukların Kişisel Verilerinin İşlenmesine Rıza Verebileceği Asgari Yaş	167
B. Çocuklara Sunulan Hizmetler	169

C. Çocuk Adına Kişisel Verilerin İşlenmesi İçin Rıza Verecek Kişinin Kimliği	172
D. Yasal Temsilciden Rıza Alınmasının Gerekmediği Haller	173
E. Verilen Rızanın Doğrulanabilir Olması ve Bu Hususta Veri Sorumlusuna Düşen Sorumluluk	175
F. Rıza Doğrulaması ve Çocuktan Nasıl Rıza Alınacağı	176
G. Yaş Doğrulama Sistemleri	180

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
AÇIK RIZA KAPSAMINDA ÇOCUKLARIN
KİŞİSEL VERİLERİNİN İŞLENMESİNDE
ÖZELLİK ARZ EDEN HALLER VE AÇIK RIZAYA
GELEN ELEŞTİRİLER

I. ÇOCUKLARIN KİŞİSEL VERİLERİNİN İŞLENMESİNDE ÖZELLİK ARZ EDEN HALLER	187
A. Çocukları Hedef Alan Reklamcılık Faaliyetleri	187
B. Çocukların Kişisel Verilerinin Sosyal Medyada Paylaşılması.....	190
1. Çocukların Kişisel Verilerinin Sosyal Medyada Paylaşılmasının KVKK'nın 28. Maddesi Bakımından Değerlendirilmesi	191
2. Çocukların Kişisel Verilerinin Sosyal Medyada Paylaşılmasının Açık Rıza Bakımından Değerlendirilmesi .	194
a. Ebeveyn Tarafından Yapılan Paylaşımlar.....	194
(1) Ebeveynlerin Sosyal Medya Paylaşımlarının Rıza Ekseninde Değerlendirilmesi	196
b. Üçüncü Kişiler Tarafından Yapılan Paylaşımlar.....	198
(1) Okulların Sosyal Medya İçeriklerinde Çocukların Kişisel Verilerinin Paylaşımı	198
(2) Üçüncü Kişiler Ve Okullar Tarafından Yapılan Paylaşımların Rıza Ekseninde İncelenmesi.....	200
c. Çocuk Tarafından Yapılan Paylaşımlar	202

(1) Çocuk Tarafından Yapılan Paylaşımların Rıza Ekseninde İncelenmesi	202
(2) Çocuk Tarafından Yapılan Sosyal Medya Paylaşımlarında Ebeveyn Çocuk Çatışması.....	203
3. Çocuğun Kişisel Verilerinin Sosyal Medyada Paylaşılmasının Sonuçları.....	206
4. Çocukların Sosyal Medya Kullanımına Dair Güncel Adımlar	208
a. Güncel Adımların Değerlendirilmesi Ve Türk Hukuku'nda Atılabilecek Adımlar	210
II. ÇOCUKLARIN KİŞİSEL VERİLERİNİN İŞLENMESİNDE AÇIK RIZAYA GELEN ELEŞTİRİLER VE TÜRK HUKUKU'NDA ATILABİLECEK ADIMLAR	213
A. Açık Rızaya Gelen Eleştiriler	213
1. Rıza Yorgunluğu	214
2. Rızanın Veriler Üzerinde Sağladığı Kontrolün Sahici Olmaması	216
3. Ebeveynlerin Vereceği Rızanın Her Zaman Güvenilir Bir Yol Olmaması	216
4. Rızaya Gelen Eleştirilerin Değerlendirilmesi ve Görüşümüz	217
B. Tasarımdan İtibaren Kişisel Verilerin Korunmasının Çocukların Kişisel Verilerinin İşlenmesi Sürecine Uygulanması	219
1. Çocuğun Üstün Yararı.....	222
2. Veri Koruma Etki Değerlendirmesi.....	224
3. Yaşa Uygun Uygulama	225
4. Şeffaflık	226
5. Çocuğun Verilerinin Kötü Amaçlı Kullanılmaması.....	227
6. Politikalar ve Topluluk Standartları.....	227
7. Varsayılan Ayarlar.....	228
8. Veri Minimizasyonu	228

9. Veri Paylaşımı.....	229
10. Coğrafi Takip Sistemleri (Geolocation).....	229
11. Ebeveyn Kontrolü.....	230
12. Profilleme	231
13. Dürtme Teknolojilerinin Kullanımı (Nudge Techniques) ..	233
14. Bağlı Oyuncaklar.....	233
15. Çevrimiçi Araçlar	234
C. Türk Hukuku'nda Çocukların Kişisel Verilerinin Korunması ve Açık Rızaya İlişkin Atılabilecek Adımlar	235
SONUÇ	237
KAYNAKÇA.....	245